

AVALİSTİN HAMİLE KARŞI SAVUNMA İMKÂN LARI VE LEHİNE AVAL VERİLEN KİŞİNİN SAVUNMA İMKÂN LARINDAN YARARLANIP YARARLANAMAYACAĞI SORUNU^(*)

Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Batuhan OYAL^(**)

Öz

Aval, teminat amacına yönelik olması nedeniyle özellikli bir kambiyo taahhüdüdür. Ödeme gücüne sahip bir kimsenin bir kambiyo borçlusu lehine aval vermesi, söz konusu kambiyo senedine tedavül gücü kazandırır ya da senedin tedavül gücünü pekiştirir. Kefaletten farklı olarak aval verenin sorumluluğu ikinci dereceden bir sorumluluk değildir. Bu nedenle hamil, senet bedelinin ödenmemesi durumunda asıl borçluya, (var ise) başka bir müracaat borçlusuna veya lehine aval verilene başvurmaksızın senet bedelinin ödenmesini doğrudan aval verenden (avalistten) talep edebilir. Bununla birlikte lehine aval verilenin senet bedelini ödememesi durumunda hamil avaliste başvurduğunda, aval verenin hamile karşı sahip olduğu savunma imkânlarının kapsamı konusunda Türk hukukunda doktrinde bir görüş birliği yoktur. Bu çalışmada avalistin, lehine aval verilen kambiyo borçlusunun hamile karşı sahip olduğu def'ileri ileri sürüp süremeyeceği incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler

Aval, Avalde Def'iler, Lehine Aval Verilen, Avalistin Savuma İmkânları.

^(*) Yayın Kuruluna Ulaştığı Tarih: 19.04.2023 - Kabul Edildiği Tarih: 11.05.2023.

Atıf Şekli: Ahmet Batuhan Oyal, "Avalistin Hamile Karşı Savunma İmkânları ve Lehine Aval Verilen Kişinin Savunma İmkânlarından Yararlanıp Yararlanamayacağı Sorunu", *Süleyman Demirel Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. XIII, S. 1, 2023, s. 671-699.

DOI: 10.52273/sduhfd..1285952.

^(**) Türk-Alman Üniversitesi, Hukuk Fakültesi, Ticaret Hukuku Ana Bilim Dalı, İstanbul, Türkiye.

E-posta: oyal@tau.edu.tr.

Orcid: <http://orcid.org/0000-0002-3055-5870>.

DEFENSES OF THE BILL GUARANTOR AGAINST THE HOLDER OF A NEGOTIABLE INSTRUMENT AND THE PROBLEM WHETHER THE GUARANTOR MAY CLAIM THE DEFENSES OF THE PERSON FOR WHOM THEY BECAME THE GUARANTOR AGAINST THE HOLDER

Abstract

Bill guarantee is a special type of bill liability that serves the purpose of securing the payment of the person for whom the guarantor becomes the guarantor of. The negotiability of the instrument is provided or strengthened furthermore if a guarantor, who has the financial means to pay the instrument in question, gives a bill guarantee in favor of the person for whom he has become the guarantor. However, there is no consensus in the doctrine in Turkish law about the scope of the defenses of the bill guarantor when the holder requests payment from him. In this study, it has been examined whether the bill guarantor can claim the defenses of the person for whom he became guarantor against the holder of the instrument.

Keywords

Bill Guarantee, Defenses In Regard to Bill Guarantee, Avalat, Defenses of the Bill Guarantor.

GİRİŞ

Kambiyo senetleri, ticarî hayatta oldukça önemli bir rol oynamaktadır. Kambiyo senetlerinin en önemli özelliklerinden birisi de tedavül gücüne sahip kıymetli evrak olmalarıdır. Senet borçlusunun ödeme gücünden endişe duyulması, ödeme gücünden endişe duyulan senet borçlusunun taahhüdünün teminat altına alınması ihtiyacını doğurur. Ayrıca yeterli ödeme gücüne sahip bir kişinin, kambiyo borçlusunun taahhüdünü teminat altına alması senede olan güveni arttıracığından, senedin tedavül gücünü olumlu yönde etkiler.

Kambiyo hukukunda borçlunun taahhüdünün teminat altına alınması aval ile sağlanır. Hukukî niteliği itibarıyla aval, bir kambiyo taahhüdüdür. Ancak avalin lehine aval verilen kambiyo borçlusunun taahhüdünü teminat altına alma amacı ve işlevi, avale özellikli bir kambiyo taahhüdü niteliği kazandırmaktadır. Avale ilişkin pek çok husus, Türk hukukunda doktrinde tartışmalıdır. Bu çalışmada öncelikle avalin hukukî niteliği üzerinde durulacak, avalistin sorumluluğunun niteliği ve kapsamı belirlenmeye çalışılacak ve bu çıkarımlar üzerinden avalistin hamile karşı hangi savunma imkânlarına sahip olduğu incelenecektir.

Çalışmamızın odak noktasında doktrinde oldukça tartışmalı olan avalistin lehine aval verdiği kambiyo borçlusunun def'ilerini hamile karşı ileri sürmesinin mümkün olup olmadığı sorusu yer almaktadır. Bu bağlamda öncelikle Türk hukukunda doktrindeki farklı görüşlere yer verilecek, daha sonra Türk Ticaret Kanunu'nun avale ilişkin düzenlemelerine paralel düzenlemelere sahip Alman ve İsviçre hukukundaki durumu incelenecektir. Bu kapsamda farklı hukuk sistemlerindeki görüşler de dikkate alınarak avalistin lehine aval verdiği kambiyo borçlusunun def'ilerini ileri sürüp süremeyeceği, bu def'ileri ileri sürebileceği kabul edilirse, hangi def'ilerin ileri sürülmesinin mümkün olduğu ortaya konmaya çalışılacaktır.

I. AVALİN TANIMI VE HUKUKİ NİTELİĞİ

A. Avalin Tanımı

Tarihsel gelişim süreci incelediğinde avalin kanunî bir tanımına, mülgâ 865 sayılı Ticaret Kanunu'nda, mülgâ 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda ya da 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda yer verilmediği görülmektedir. Anılan her üç kanunda da poliçe bedelinin ödenmesinin, aval suretiyle tamamen veya kısmen teminat altına alınmasının mümkün olduğu düzenlenmiştir.

Türk hukukunda doktrinde aval farklı şekillerde tanımlanmaktadır¹. Bununla birlikte bu tanımlarda genel olarak Kanun'daki ifadeden hareketle avalin kambiyo senedinden doğan borcun ödenmesini temin etme amacına vurgu yapılmaktadır². Türk hukukundaki doktrindeki baskın görüşe göre aval, kambiyo hukukuna özgü bir tür teminat olarak tanımlanmaktadır³.

Yargı kararlarında da avalin tanımına Kanun'da yer verilmediği belirtilerek, avalin kambiyo senedinden doğan borcun teminat altına alınması amacına hizmet ettiği vurgulanmaktadır⁴.

¹ Türk hukukunda doktrinde avalin farklı şekillerdeki tanımlarına ilişkin açıklamalar için bkz. Ertan Demirkapı, *Kambiyo Senetlerinin Aval Yoluyla Temini*, Güncel Yayınevi, İzmir 2005, s. 8-11.

² Fırat Öztan, *Kıymetli Evrak Hukuku*, 26. Bası, Yetkin Yayıncılık, Ankara 2022, s. 161; Abuzer Kendigelen - İsmail Kırca, *Kıymetli Evrak Hukuku*, 6. Bası, Oniki Levha Yayıncılık, İstanbul 2022, s. 230; Mehmet Bahtiyar, *Kıymetli Evrak Hukuku*, 19. Bası, Beta Yayıncılık, İstanbul 2022, s. 109; Ali Bozer - Celal Göle, *Kıymetli Evrak Hukuku*, 10. Bası, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara 2021, s. 175; Mehmet Helvacı - Raziye Aksu Özkan, "Yargıtay İçtihadı Birleştirme Genel Kurul Kararı Işığında Avalde Eşin Rızasının Gerekliliğinin Değerlendirilmesi", *Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi*, Y. 2019, C. 25, S. 2, s. 874; Hayri Domaniç, *Kıymetli Evrak Hukuku*, Fakülteler Matbaası, İstanbul 1960, s. 116; Fahiman Tekil, *Kıymetli Evrak Hukuku*, 2. Bası, Fakülteler Matbaası, İstanbul 1994, s. 136; Naci Kinacıoğlu, *Kıymetli Evrak Hukuku*, 4. Bası, Gazi Büro Kitapevi, Ankara 1993, s. 252; Mustafa İsmail Kaya - Burçak Tatlı, *Ticaret Hukuku - II (Kıymetli Evrak Hukuku)*, 2. Bası, Seçkin Yayınları, Ankara 2021, s. 73; İrem Toros, *Teori ve Uygulamada Aval*, Seçkin Yayınları, Ankara 2019, s. 18; Firdevs Arslan, "Kambiyo Senetlerinde Aval", *İstanbul Aydın Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Y. 2020, C. 6, S. 1, s. 95; Esra Civelek Acar, "Kambiyo Senetlerinde Aval", *Yeditepe Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Y. 2021, C. 18, S. 2, s. 1302; Jale Güral, "Kefalet Akdiyle Aval Arasındaki Fark ve Benzerlikler", *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Y. 1951, C. 8, S. 3, s. 437.

³ Hüseyin Ülgen vd., *Kıymetli Evrak Hukuku*, 14. Bası, Oniki Levha Yayıncılık, İstanbul 2021, s. 192; Kendigelen - Kırca, 2022, s. 230; Reha Poroy - Ünal Tekinalp, *Kıymetli Evrak Hukuku Esasları*, 23. Bası, Vedat Kitapçılık, İstanbul 2019, s. 220; Hasan Pulaşlı, *Kıymetli Evrak Hukukunun Esasları*, 8. Bası, Adalet Yayınevi, Ankara 2020, s. 205; Bozer - Göle, 2021, s. 176; Yaşar Karayalçın, *Ticaret Hukuku Dersleri II - Ticarî Senetler (Kambiyo Senetleri)*, 3. Bası, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara 1964, s. 166; Ekrem Edgü, *Ticaret Hukuku III - Kıymetli Evrak*, Sevinç Matbaası, Ankara 1969, s. 120; Oğuz İmregün, *Kıymetli Evrak Hukuku*, Filiz Kitapevi, İstanbul 2007, s. 79; Şaban Kayıhan, *Kıymetli Evrak Hukuku*, 6. Bası, Seçkin Yayınları, Ankara 2019, s. 139; Turgut Sengir, *Aval Hukuku*, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları, Ankara 1967, s. 4; Ergun Tuna - Diğdem Göç Gürbüz, *Ticaret Hukuku Prensipleri - Kıymetli Evrak*, Beta Yayıncılık, İstanbul, 2018, s. 135-136.

⁴ "[...] Aval 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun (TTK) 700 ila 702'nci maddelerinde düzenlenmiştir. Kanunda avalin tanımı yapılmamış; sadece aval ile poliçedeki bedelin ödenmesinin teminat altına alındığı belirtilmiştir (TTK m. 700). Aval senedin ödeneceğine dair güvence verilme sureti ile kambiyo senetlerine tedavül kolaylığı sağlamaktır [...] Türk Borçlar Kanunu'nda düzenlenmiş olan kefalet ve Türk Ticaret Kanunu'nda düzenlenmiş olan aval, bir borç

B. Avalin Hukukî Niteliği

Aval, sadece kambiyo senetlerine özgü bir teminattır. Aval, Türk Ticaret Kanunu'nun 700. ilâ 702. maddelerinde poliçenin altında düzenlenmiştir. Poliçede avale ilişkin bu hükümler, Türk Ticaret Kanunu'nun 778. maddesinin 3. fıkrası uyarınca bonolar hakkında da uygulanır. Çek bakımındansa aval, Türk Ticaret Kanunu'nun 794. maddesinde ayrıca düzenlenmiştir, ancak Kanun'un 818. maddesinin 1. fıkrasının (g) bendi uyarınca avalin şekil ve hükümleri hakkındaki Kanun'un 701. ve 702. maddelerinin çek hakkında da uygulanacağı öngörülmüştür.

Aval, bir kambiyo taahhüdüdür⁵. Bununla birlikte doktrinde, avalin bir sözleşme mi, yoksa tek taraflı bir taahhüt mü olduğu konusunda bir görüş birliği yoktur. Bir görüşe göre, avalin doğumu ve geçerliliği lehine aval verilen kişinin kabulüne bağlı olmadığından, aval bir sözleşme değil, kambiyo senedi üzerinde yapılan tek taraflı bir taahhüt işlemidir⁶. Bu görüş savunan yazarlara göre avalistin, aval beyanını kambiyo senedine yazarak imzalamasıyla aval geçerli şekil-

ilişkisinde alacaklının alacağını tam olarak alabilmesi noktasında kişisel birer teminattır [...]” (Yargıtay Hukuk Genel Kurulu'nun 24.05.2017 tarihli ve 1135/1012 sayılı kararı (Lexpera)). Aynı yönde bkz. Ankara Bölge Adliye Mahkemesi 22. Hukuk Dairesi'nin 14.07.2021 tarihli ve 913/1313 sayılı kararı (Lexpera); Konya Bölge Adliye Mahkemesi 6. Hukuk Dairesi'nin 07.03.2019 tarihli ve 385/230 sayılı kararı (Lexpera).

⁵ Ülgen vd., 2021, s. 191; Demirkapı, 2005, s. 125; Pulaşlı, 2020, s. 206; Fatih Bilgili - Ertan Demirkapı, *Kıymetli Evrak Hukuku*, 10. Bası, Dora Yayınları, Bursa, 2019, s. 103; Kinacıoğlu, 1993, s. 252; Toros, 2019, s. 20; Poroy - Tekinalp, 2019, s. 220; Edgü, 1969, s. 120; Arslan, s. 117; N. Ayşe Boztosun, “Avalde Def'iler”, *Terazi Hukuk Dergisi*, Y. 2007, C. 2, S. 11, s. 54; Kübra Yıldız, “Kambiyo Hukukuna Özgü Bir Kişisel Güvence Türü: Aval”, *Galatasaray Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Y. 2018, C. 2, S. 2, s. 486.

⁶ Poroy - Tekinalp, 2019, s. 220; Mertol Can, *Kıymetli Evrak Hukuku*, 4. Bası, İmaj Yayınevi, Ankara 2019, s. 104; Helvacı - Aksu Özkan, s. 887; Raziye Aksu Özkan, *Aval Kurumu*, 2. Bası, Seçkin Yayınları, İstanbul 2019, s. 81; Bozer - Göle, 2021, s. 178; Kayıhan, 2019, s. 140; Tekil, 1994, s. 136; Toros, 2019, s. 23; Arslan, s. 106; Yıldız, s. 490; Ayşegül Sezgin Huysal, “TBK Madde 603'ün Avale Uygulanabilirliği”, *İstanbul Medipol Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Y. 2017, C. 4, S. 2, s. 184; Atilla Altop, “Gerçek Kişilerce Gerçekleştirilen Aval İşlemlerine TBK m. 603 Hükümü Uyarınca Kefaletin Şekline, Kefil Olma Ehliyetine ve Eşin Rızasına İlişkin Hükümler Uygulanacak mıdır?”, *İstanbul Kültür Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Y. 2016, C. 15, S. 1-2, s. 293. *Güral* ise avalin, kambiyo senedinin avalist tarafından imzalanmak suretiyle tek taraflı irade beyanıyla meydana geldiğini belirtmekle birlikte, kefalet sözleşmesiyle yapılan karşılaştırma kapsamında avalist ile lehine aval verilen kişi arasında sıkı bir ilişki olduğunu ve avalin daha ziyade “borçlu ile aval veren arasındaki bir anlaşmadan meydana” geldiğini ifade etmiştir (Güral, s. 443). *Kuntalp* ise “aval sözleşmesinin” kanunda bir tip sözleşme olarak düzenlenmediğini ve fakat şekil ve sonuçlarının Kanun'da açıkça hükme bağlandığını ifade etmiştir (Erden Kuntalp, “Teminat Kavramı, Teminat Türleri ve Bunlardan Doğan Sorumluluk”, *Reha Poroy'a Armağan*, İstanbul 1995, s. 289).

de doğar. Aval beyanı yazılıp avalist tarafından imzalandıktan sonra senedin geri verilmesinin hukukî bir işlem değil, maddî bir fiil olduğu ileri sürülmüştür⁷.

Doktrindeki katıldığımız diğer görüşe göreyse avalin geçerli şekilde verilmesi, avalistin tek taraflı bir beyanı ile değil, lehtar (ya da hamil) tarafından kabul edilmesiyle sonuç doğuran bir irade beyanı ile gerçekleşir⁸. Avalin bir kambiyo taahhüdü olduğu konusunda doktrinde görüş birliği bulunmaktadır. Dolayısıyla bir kambiyo taahhüdü niteliğinde olan avalin hukukî niteliği belirlenirken de kambiyo taahhüdünün doğumuna ilişkin teoriler doğrultusunda bir değerlendirme yapılması gerekir. Katıldığımız doktrindeki baskın görüşe göre, kambiyo taahhüdünün doğumu bakımından görünüşe güven ilkesiyle birleştirilmiş sözleşme teorisi kabul edilmektedir⁹. Görünüşe güven ilkesiyle birleştirilmiş sözleşme teorisi uyarınca kambiyo taahhüdünü içeren senedin düzenlendikten sonra düzenleyen tarafından bir anlaşma gereğince lehtara teslim edilmiş olması gerekir. Kural bu olmakla birlikte düzenleyen sonuçlarını bildiği hâlde bir kambiyo senedi tanzim etmişse ve bu senet rızası hilafına elinden çıkmışsa, iyiniyetli üçüncü kişilerin iktisap işlemlerine neden olan bir “görünüş” yarattığı için söz konusu senetten sorumlu tutulmaktadır. Dolayısıyla görünüşe güven ilkesiyle birleştirilmiş sözleşme teorisi bakımından avalistin kambiyo senedi üzerinde aval beyanını yazarak imzalaması, kambiyo taahhüdünün doğumu ve geçerliliği için tek başına yeterli değildir. Her kambiyo taahhüdünde olduğu gibi avalde de avalist ile aval veren arasında bir temel ilişki vardır¹⁰. Zira hiç kimse bir sebep yokken, kambiyo taahhüdünde bulunmaz.

Avalin tek taraflı bir taahhüt işlemi olduğunu ileri süren görüşü benimseyen bazı yazarlar, aval bir sözleşme olarak görülürse kabul beyanının, lehine aval verilen kişi tarafından mı, yoksa senedi elinde bulunduran lehtar/hamil tarafından mı verilmesi gerektiğinin sorunlara yol açabileceğini ifade etmiştir¹¹. Avalin amacı, lehine aval verilen kişinin kambiyo taahhüdünden doğan borcu ödeme yükümlülüğünün doğmasına rağmen ödememesi durumunda, kambiyo taahhüdünden doğan bu borcun avalist tarafından ödeneceğine ilişkin lehtar lehine şahsî bir teminat

⁷ Aksu Özkan, 2019, s. 85.

⁸ Öztan, 2019, s. 164-165; Demirkapı, 2005, s. 125; Pulaşlı, 2020, s. 205; Sengir, 1967, s. 9; Civelek Acar, “Kambiyo Senetlerinde Aval”, s. 1303.

⁹ Kambiyo taahhüdünün doğumuna ilişkin farklı teoriler için bkz. Öztan, 2019, s. 22 vd.; Ülgen vd., 2021, s. 95 vd.

¹⁰ Ülgen vd., 2021, s. 94.

¹¹ Aksu Özkan, 2019, s. 82.

verilerek, senedin tahsil kabiliyetine olan güvenin arttırılması ve tedavül gücünün yükseltilmesidir. Aval, lehtara (veya hamile) karşı verilen bir kambiyo taahhüdü olduğundan, avalist tarafından aval beyanı yazılan ve imzalanan senedin lehtara (veya hamile) verilmesi ve lehtarın (veya hamilin) senedi alması (zimmî) kabul beyanı olarak değerlendirilmelidir¹². Karşıt görüşe göre, lehtardan poliçeyi ciro ile devralan ciranta hamilin de teorik olarak düzenleyen lehine aval vermesinin mümkündür¹³. Böyle bir durumda hem avalist hem de senedi elinde bulunduran hamil olarak kabul beyanında bulunması gereken kişi aynı kişi olur. Avalin bir sözleşme olduğu kabul edilirse, sözleşmenin taraflarının aynı kişi olması mümkün olmadığından, savunduğumuz görüşün reddi gerektiği ifade edilmektedir. Ancak bu görüş, avalistin bir müracaat borçlusunu olduğunu dikkate almamaktadır. Hamil müracaat borçlularından birisinin lehine aval vermişse, senedi elinde bulundurduğu sürece avalist olarak kendisine başvurması mümkün değildir. Hemen yukarıda da belirttiğimiz üzere görünüşe güven ilkesiyle birleştirilmiş sözleşme teorisi uyarınca aval beyanının kambiyo senedine yazılması, avale ilişkin kambiyo taahhüdünün geçerliliği için tek başına yeterli değildir. Dolayısıyla senedi elinde bulunduran hamil, müracaat borçlularından birisi lehine kambiyo senedi üzerine aval beyanında bulunsa da, avale ilişkin bu kambiyo taahhüdü senedin devredilmesi durumunda hüküm ve sonuç doğurur. Zira aval beyanında bulunan hamilin senedi devretmesi ve senedi devralan yeni hamilin de üzerinde aval beyanı bulunan kambiyo senedini devralmasıyla “verme anlaşması” (*Begebungsvertrag*) meydana gelir.

II. AVALİSTİN SORUMLULUĞU VE SAVUNMA İMKÂN LARI

A. Avalistin Sorumluluğunun Niteliği ve Kapsamı

Aval bir kambiyo taahhüdü olduğundan, kambiyo senedinin üzerine yazılması gerekmektedir. Avalistin sorumluluğu, söz konusu kambiyo senedinden doğar¹⁴ ve bunun zorunlu bir sonucu olarak avalistin sorumluluğu, kapsamı itibarıyla kambiyo hukukuna göre şekillenir. Türk Ticaret Kanunu’nun 702. maddesinin 1. fıkrasında aval verenin, kimin için taahhüt altına girmişse aynen onun gibi sorumlu olduğu düzenlenmiştir. Bu düzenlemeyle avalist ve lehine aval verilen kişinin sorumluluğunun şartlarının ve derecesinin aynı olduğu açıklığa kavuşturulmuştur.

¹² Demirkapı, 2005, s. 108-109.

¹³ Bu hususta bkz. Aksu Özkan, 2019, s. 82 vd.

¹⁴ Öztan, 2019, s. 162; Poroy- Tekinalp, 2019, s. 223; Tekil, 1994, s. 137; Demirkapı, 2005, s. 154; Aksu Özkan, 2019, s. 129; Arslan, s. 119; Toros, 2019, s. 153.

Poliçe ve bonoda hamilin senet bedelinin ödenmesini talep edebilmesi için senet bedeliyle sorumlu olan borçlulara başvurma sırasına göre “asil borçlu” ve “müracaat borçlusunu” ayrımı yapılmaktadır¹⁵. Bir görüşe göre poliçede kabul eden muhatap ve bonoda düzenleyen lehine aval veren avalistler, söz konusu senet bakımından asıl borçludur¹⁶. Bu görüşün dayanağı, Türk Ticaret Kanunu’nun 702. maddesinin 1. fıkrasıdır. Zira anılan hüküm uyarınca aval veren, kimin için taahhüt altına girmişse aynen onun gibi sorumlu olur. Dolayısıyla asıl borçlu lehine aval verilmesi durumunda avalist de aynen asıl borçlu gibi sorumlu olacağından, avalist de asıl borçlu olarak kabul edilmelidir.

Doktrindeki karşıt görüşe göre, lehine aval verdiği kişi asıl borçlu olsa bile avalist, her halükârda bir müracaat borçlusudur¹⁷. Bu görüşe göre avalistin asıl borçlu mu, yoksa müracaat borçlusunu mu olduğu değerlendirilirken, sadece Türk Ticaret Kanunu’nun 702. maddesinin 1. fıkrasından hareketle bir sonuca varılması doğru olmaz. Asıl borçlu belirlenirken poliçenin veya bononun ibrazı, senet bedelinin ödenmesi ve müracaat hakkının kullanılmasına ilişkin hükümler de göz önünde bulundurularak bir değerlendirme yapılması zorunludur. Asıl borçlu senet bedelini tevdi ederse veya hamile öderse, kambiyo senedinden doğan borç tevdi edildiği veya ödendiği oranda kambiyo ilişkisi diğer borçlular bakımından sona erer¹⁸. Bedeli tamamen tevdi edilen veya ödenen poliçe veya bono, kambiyo senedi olma vasfını kaybeder¹⁹. Bununla birlikte asıl borçlu lehine aval veren avalist ödeme yaparsa, Türk Ticaret Kanunu’nun 702. maddesinin 3. fıkrası uyarınca poliçeden dolayı lehine taahhüt altına girmiş olduğu kişiye ve ona, poliçe gereğince sorumlu olan kişilere karşı poliçeden doğan haklarını iktisap eder. Kanun’un 709. maddesinin 2. fıkrası uyarınca muhatap, asıl borçlu tarafından yapılan kısmî ödemeyi reddedemez. Ancak müracaat borçlularından

¹⁵ Çekte teknik anlamda asıl borçlu olmadığından, tüm borçlular müracaat borçlusudur (Öztaş, 2019, s. 260).

¹⁶ Hayri Bozgeyik, *Poliçede Müracaat Hakkı*, Seçkin Yayınları, Ankara, 2003, s. 34-35; Can, 2019, s. 108; Toros, 2019, s. 155; Erol Ertekin - İzzet Karataş, *Uygulamada Ticarî Senetler*, 2. Bası, Yetkin Yayınları, Ankara 1996, s. 487. *Kendigelen - Kırcı*, bonoda düzenleyen lehine aval veren kişinin sorumluluk şartları bakımından asıl borçluyla birlikte anılacağını, ancak düzenleyen lehine aval veren avalistin borcu ödemesi durumunda düzenleyene başvuru imkânı gözetilerek avalistin “nihai borçlu” konumunda olmadığı ifade edilmiştir (Kendigelen - Kırcı, 2022, s. 253).

¹⁷ Demirkapı, 2005, s. 154-156; Aksu Özkan, 2019, s. 132; Ülgen vd., 2021, s. 185; Arslan, s. 121.

¹⁸ Ülgen vd., 2021, s. 217; Kendigelen- Kırcı, 2022, s. 251; Poroy- Tekinalp, 2019, s. 231; İmregün, 2007, s. 83.

¹⁹ Öztaş, 2019, s. 133; Ülgen vd., 2021, s. 217.

birisi kısmî ödeme yapmak isterse, hamilin bu ödemeyi kabul etme zorunluluğu bulunmamaktadır²⁰. Dolayısıyla muhatap lehine aval verenin de asıl borçlu olduğu kabul edilirse, hamilin muhatabın avalisti tarafından yapılan kısmî ödemeyi reddetmesi durumunda başvurma hakkını kısmî ödeme oranında yitireceğinin kabulü Kanun'un 709. maddesinin 2. fıkrasına aykırı olur²¹. Bunun yanı sıra muhatap veya bonoda düzenleyen lehine aval verilmiş olsa bile avaliste başvurmadan önce hamilin ibrazı asıl borçlu olan muhataba veya bononun düzenleyenine yapması gerekmektedir²². Bütün bu düzenlemeler bir arada değerlendirildiğinde, poliçede muhatap ve bonoda düzenleyen lehine aval veren avalistin hukukî konumu asıl borçludan çok ciranta ve diğer avalistler gibi müracaat borçlularına yaklaşmaktadır.

Avalistin sorumluluğu ikinci dereceden bir sorumluluk (*subsidiär*) değildir²³. Türk Ticaret Kanunu'nun 724. maddesinin 1. fıkrası uyarınca bir poliçeyi düzenleyen, kabul eden, ciro eden veya o poliçeye aval veren kişiler hamile karşı müteselsil borçlu sıfatıyla sorumludur.

Senet bedelinin tamamı için aval verilebileceği gibi sadece bir kısmı için de aval verilmesi mümkündür. Zira Türk Ticaret Kanunu'nun 700. maddesinin 1. fıkrasında poliçe bedelinin ödenmesinin avale tamamen veya kısmen teminat altına alınmasının mümkün olduğu düzenlenmiştir. Avalist, poliçe bedelinin sadece bir kısmı için sorumlu olmak istiyorsa, aval beyanında bunu açıkça be-

²⁰ Öztan, 2019, s. 135; Aksu Özkan, 2019, s. 133. Doktrindeki bir görüşe göre, asıl borçlu lehine aval veren tarafından yapılacak kısmî ödeme talepleri de Türk Ticaret Kanunu'nun 709. maddesinin 2. fıkrası kapsamında değerlendirilir (Kendigelen- Kırca, 2022, s. 251; Domaniç, 1960, s. 156; Ülgen vd., 2021, s. 222).

²¹ Aksu Özkan, 2019, s. 133.

²² Ülgen vd., 2021, s. 185; Demirkapı, 2005, s. 155; Ömer Teoman, "Bonoda Ödeme İçin İbrazın Keşideci Yerine Avaliste Yapılmasının Sonucu ve Sakat Bir Protestoya Dayanılarak Tahsil Edilen Masrafların Geri Verilmesi -Bir Mahkeme Kararı Üzerine Düşünceler-", [YasaHD 1979, C. II, S. 8, s. 1155-1159], *Tüm Makalelerim (1971-2001), Cilt I-II*, İstanbul, 2012, s. 427. Poliçe bakımından bkz. Öztan, 2019, s. 132.

²³ Öztan, 2019, s. 162; Ülgen vd., 2021, s. 193; Kendigelen - Kırca, 2022, s. 231; Demirkapı, 2005, s. 136; Tuna - Göç Gürbüz, 2018, s. 136; Can, 2019, s. 105; Tekil, 1994, s. 136; Toros, 2019, s. 29. *Aksu Özkan*, kefalet sözleşmesiyle yaptığı karşılaştırma kapsamında kefalet sözleşmesinde talilik ilkesinin, dar anlamda ve geniş anlamda talilik olmak üzere ikiye ayrıldığını, dar anlamda talilik ilkesiyle kefilin öncelikle esas borçlunun takip edilmesini istemeye yönelik bir def'i hakkının kastedildiğini, aval bakımındansa dar anlamda talilik ilkesinin geçerli olmadığını, hamilin başvurma hakkı doğduktan sonra poliçe bedelinin ödenmesi bakımından asıl borçlu ve müracaat borçlularının sorumluluğunun müteselsil olduğunu ifade etmiştir (Aksu Özkan, 2019, s. 96-97).

lirtmelidir²⁴. Avalist kısmî aval vermemişse veya kısmî aval verdiği senetten anlaşılıyorsa, senet bedelinin tamamını teminat altına almış sayılır. Avalistin sorumluluğunun miktar bakımından kapsamı, Türk Ticaret Kanunu'nun 725., 726. ve 810. maddelerine göre belirlenir. Eğer başvurma hakkını poliçe veya bonoyu (TTK m. 778/I-(d)) elinde bulunduran hamil kullanmışsa, Kanun'un 725. maddesi uyarınca senet bedelini ve şart kılınmışsa işlemiş faizi, vade tarihinden itibaren işleyen faizi, protestonun ve hamil tarafından tebliğ olunan ihbarların giderleri ile diğer giderleri ve senet bedelinin binde üçünü aşmamak üzere komisyon ücretini avalistten talep edebilir. Söz konusu kambiyo senedi bir çek ise, çeki elinde bulunduran hamilin başvurma hakkının kapsamı Türk Ticaret Kanunu'nun 810. maddesinde düzenlenmiştir.

Senet bedelinin avalistin lehine aval verdiği borçludan sonra gelen bir borçlu tarafından ödenmesi durumundaysa, avalistin sorumluluğunun miktar bakımından kapsamı, Türk Ticaret Kanunu'nun 726. maddesine göre belirlenir. Çek bakımından ise Kanun'un 818. maddesinin 1. fıkrasının (I) bendinde, Kanun'un 726. maddesine atıf yapılmıştır. Kısmî aval verilmişse, hamilin veya ödeyen kişinin başvuru hakkının kapsamı kısmî aval ile teminat altına alınan senet bedeli oranına göre belirlenir²⁵.

B. Avalistin Savunma İmkânları

1. Genel Olarak

Kıymetli evrakta taraflar arasındaki menfaat dengesinin korunabilmesi için Türk Ticaret Kanunu'nun 659., 687 ve 825. maddelerinde def'ilere ilişkin bazı düzenlemelere yer verilmiştir. Kıymet evrak bakımından def'i kavramı, kambiyo borçlusunun itirazlar dahil tüm savunmalarını kapsayan geniş bir kavram olarak kullanılmaktadır²⁶. Günümüzde ticarî hayatta en çok kullanılan kıymetli evrakın başında kambiyo

²⁴ Demirkapı, 2005, s. 158; Poroy- Tekinalp, 2019, s. 223; Bozer- Göle, 2021, s. 176; Aksu Özkan, 2019, s. 70; Domaniç, 1960, s. 123; Karayalçın, 1964, s. 167; Toros, 2019, s. 114; Civelek Acar, "Kambiyo Senetlerinde Aval", s. 1323; Arslan, s. 105.

²⁵ Aksu Özkan, 2019, s. 115.

²⁶ Öztan, 2019, s. 45; Ülgen vd., s. 66; Poroy - Tekinalp, 2019, s. 101; Kendigelen - Kırcı, 2022, s. 88; Ersin Çamoğlu, "Kambiyo Senetlerinde Borçlunun Defileri (Savunmaları)", *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, Y. 2019, C. 35, S. 3, s. 6; Boztosun, "Avalde Def'iler", s. 56; Can, 2019, s. 21; Pulaşlı, 2020, s. 71; Toros, 2019, s. 131; İmregün, 2007, s. 20-21; İbrahim Arslan, "Kambiyo Senetlerinde Geçersizlik Def'ileri", *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Y. 2008, C. 16, S. 1, s. 13; Umud Akdeniz, "Kambiyo Senetlerinde Defiler", *Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İzmir 2007, s. 18; Özgür Doğan, *Kambiyo*

senetleri, özellikle de bono ve çek gelmektedir. Kambiyo senetleri, tarihsel süreç içerisinde ekonomik ihtiyaçlar ve amaçlar doğrultusunda doğmuş ve gelişmiştir. Ticarî hayatta kambiyo senetlerini bu denli önemli kılan özelliklerden belki de en önemlisi, bu senetlerin tedavül gücünün yüksek olmasıdır²⁷. Bir savunma imkânı olarak def'ilere ilişkin düzenlemeler, kambiyo senetleri bakımından bir taraftan kambiyo borçlularına altından kalkmaları mümkün olmayan bir sorumluluğun yüklenmesini engellerken, diğer taraftan kambiyo senetlerini bu denli önemli kılan tedavül gücünün ve bu senetlere olan güvenin zedelenmemesi için kambiyo borçlusu ve alacaklısı arasındaki menfaat çatışmasını dengelemeyi amaçlamaktadır²⁸.

Türk Ticaret Kanunu'nun 825. maddesinde emre yazılı senetlerde def'iler bakımından genel olarak üçlü bir ayırım yapılmıştır. Def'iler; senet metninde anlaşılan def'iler, senedin geçersizliğine ilişkin def'iler ve borçlunun alacaklı her kim ise ona karşı kişisel olarak (şahsen) sahip olduğu def'iler olarak üçe ayrılmıştır. Kambiyo senetlerinde ileri sürülebilecek def'ilerin detaylı olarak incelenmesi ve sınıflandırılması çalışmamızın kapsamını aştığından, çalışmamızda Kanun'un yaptığı ayırımdan hareketle avalistin ileri sürebileceği (ve süremeyeceği) def'iler inceleyeceğiz.

2. Avalistin İleri Sürebileceği Def'iler

Hamil, senet bedelinin ödenmesi için lehine aval verilecek kişiye başvurma hakkını elde ettikten sonra ödeme için avaliste de başvurabilir. Avalist de diğer senet borçluları gibi hamile karşı sahip olduğu def'ileri ileri sürebilir. Bu açıdan avalistin, diğer senet borçlularından bir farkı bulunmamaktadır. Doktrinde avalistin ileri sürebileceği def'iler, "avalistin taahhüdünün lehine aval verilenin taahhüdüyle arasındaki bağın rol oynamadığı def'iler" ve "avalistin taahhüdünün lehine aval verilenin taahhüdüyle arasındaki bağın rol oynadığı def'iler" olarak iki ana başlık altında incelenmektedir²⁹.

Senetlerinde Geçersizlik Defileri, Seçkin Yayınları, Ankara 2020, s. 39; Merve Önal, "Bonda Senet Metninden Anlaşılan Defiler", *Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Mersin 2020, s. 22. Helvacı, mülgâ 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nda def'i kavramının özensiz bir şekilde ve teknik anlamda def'i ve itiraz arasındaki ayırımı dikkate almadan kullanıldığını, bu kullanımın teknik anlamda itiraz olan bazı hâlleri def'i seviyesine indirmedeğini, sadece gerek def'i gerekse itirazların def'i denilmek suretiyle ortak bir başlık altında düzenlendiğini ifade etmiştir (Mehmet Helvacı, "Kambiyo Senetlerinde Defiler", *Prof. Dr. Hüseyin Ülgen'e Armağan*, C. I, İstanbul 2007, s. 654).

²⁷ Helvacı, Kambiyo Senetlerinde Def'iler, s. 648.

²⁸ Demirkapı, 2005, s. 176; Helvacı, Kambiyo Senetlerinde Def'iler, s. 649-650.

²⁹ Bu hususta bkz. Boztosun, "Avalde Def'iler", s. 58 vd.; Aksu Özkan, 2019, s. 149 vd.

a. Senet Metninden Anlaşılan Def'iler

Senet metninden anlaşılan def'iler³⁰, senedin şekli unsurlarındaki eksiklikler veya senet üzerine konulan kayıtlar gibi hususlardan kaynaklandığından avalist tarafından tüm hamillere karşı ileri sürülebilir. Zira alacaklı hamil senedi görerek aldığı için, senet metninden anlaşılan def'ileri de senedi alırken inceleyerek görebilir. Senet metninden anlaşılan def'inin kendisine karşı ileri sürüleceğini düşünüyorsa, senedi almayı reddedebilir. Bu nedenle senet metninden anlaşılması mümkün olan def'iler bakımından hamilin korunması gerekmemektedir³¹.

Senet metninden anlaşılan def'iler, şekil şartlarına aykırılığa, ciro zincirindeki kopukluğa, senede konması gereken bir kaydın bulunmamasına veya senette bulunmaması gereken bir kaydın konmuş olmasına, Kanun'da veya senede konan kayıtlarda öngörülen sürelerle uyulmamasına ve zamanaşımına ilişkin def'ilerdir³². Özellikle kısmî aval verilmişse, aval ile teminat altına alınmış olan senet bedelini aşan miktar bakımından avalist senetteki kısmî aval kaydını hamile karşı ileri sürebilir.

b. Senetteki Taahhüdün Geçersizliğine İlişkin Def'iler

Senetteki taahhüdün geçersizliğine ilişkin def'iler ile, senette borçlu görünen kişinin hukuken kabul gören herhangi bir nedenden ötürü senetteki imzasının (beyanının) kendisini bağlamadığını ileri sürme imkânı kastedilmektedir³³. Senet metninden anlaşılan def'ilerden farklı olarak senetteki taahhüdün geçersizliğine ilişkin def'ilerin hamil tarafından senedin incelenmesiyle tespit edilmesi mümkün değildir. Başka bir ifadeyle senetten anlaşılmayan, ancak senetteki belirli bir taahhüdün geçerliliğini etkileyen bir durumun varlığı söz konusudur³⁴.

³⁰ *Kendigelen- Kırcı*, senet metninden anlaşılan def'iler ifadesindeki "metin" sözcüğünün özellikle kambiyo senedinin ön yüzündeki düzenleyenin iradesi beyanını ortaya koyan cümleyi çağrıştırırsa da kastedilenin senedin ön ve arka yüzü ile varsa alonju da kapsayacak şekilde "senetten anlaşılan def'iler" olduğunu, nitekim İsviçre ve Alman hukuklarında da bu tür def'ilerin "senetten anlaşılan def'iler" olarak ifade edildiğini belirtmişlerdir (Kendigelen- Kırcı, 2022, s. 94).

³¹ Öztan, 2019, s. 46; Kendigelen- Kırcı, 2022, s. 95; Demirkapı, 2005, s. 184; Numan Sabit Sönmez, *Kambiyo Senetlerinde Şahsî Defiler*, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2019, s. 34.

³² Bu hususta bkz. Mehmet Helvacı, "Kambiyo Senetlerinde Defiler", *İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 1985, s. 17; Akdeniz, "Kambiyo Senetlerinde Def'iler", s. 40 vd.; Önal, s. 90 vd.

³³ Boztosun, "Avalde Def'iler", s. 60; Aksu Özkan, 2019, s. 153; Can, 2019, s. 28.

³⁴ Öztan, 2019, s. 46; Ülgen vd., 2021, s. 73; Domanıç, s. 67; İmregün, 2007, s. 22; Tuna- Göç Gürbüz, s. 141.

Avalist de diğer senet borçluları gibi senet üzerinde şeklen geçerli bir imzası (ve beyanı) olmasına rağmen bazı şartların varlığı hâlinde avalin hükümsüzlüğünü ileri sürebilir.

Senetteki taahhüdün geçersizliğine ilişkin def'iler başlığı altında ehliyetsizlik, yetkisiz temsil veya temsil yetkisinin aşılması ya da senette avaliste ait görünen imzanın sahteliği veyahut senette tahrifat yapılması gibi hususlar değerlendirilmektedir³⁵. Bunun yanı sıra doktrinde düzenleyenin kambiyo taahhüdünde bulunurken iradesinin sakatlanmış olduğu durumlarda, bunun bir hükümsüzlük def'i olarak ileri sürüp süremeyeceği tartışmalıdır³⁶. Avalist de bir kambiyo borçlusu olduğundan, avalistin de irade sakatlığını bir hükümsüzlük def'i olarak ileri sürüp süremeyeceği konusunda bir görüş birliği bulunmamaktadır. Doktrindeki bir görüşe göre, irade sakatlığına rağmen avalistin kambiyo taahhüdünün geçerli sayılıp sayılmayacağına ilişkin somut olayın özelliklerine bakılarak karar verilmesi gerekir³⁷. Bu görüşe göre avalistin iradesi bir başkası tarafından sakatlanmışsa, avalistin irade sakatlığını bir hükümsüzlük def'i olarak ileri sürmesi mümkündür. Öte yandan avalist, iradesinin sakatlanması bakımından bilinçli bir şekilde hareket etmişse veya ihmali davranışları nedeniyle iradesi sakatlanmışsa, avalistin irade sakatlığını bir hükümsüzlük def'i olarak ileri sürmesinin mümkün olmaması gerekir.

Doktrindeki bir diğer görüşe göreyse, avalistin kambiyo taahhüdünde bulunurken mevcut olan iradesini bozan sebeplerle, kambiyo ilişkisine esas teşkil eden temel ilişkiye yönelik iradesini sakatlayan sebepler şeklinde ikili bir ayırım yapılmalıdır³⁸. Bu görüşe göre avalistin temel ilişkiye yönelik iradesini sakatlayan sebeplerin, iyiniyetli üçüncü kişilere karşı ileri sürülmesi mümkün olmayan def'iler olarak değerlendirilmesi gerekir. Avalistin kambiyo taahhüdüne yönelik iradesini sakatlayan sebepler bakımından ise somut olayın özelliklerine göre hareket edilmelidir. Anılan ilk görüşe paralel olarak, bu görüşe göre de avalistin iradesinin üçüncü bir işi tarafından sakatlandığı ve irade sakatlığının avalist tarafından gösterilmesi gereken özenin gösterilmemesi nedeniyle fark edile-

³⁵ Bu hususta ayrıntılı bilgi için bkz. Helvacı, Tez, s. 35 vd.; Akdeniz, "Kambiyo Senetlerinde Def'iler", s. 75 vd.; Doğan, 2020, s. 69 vd.

³⁶ Bu tartışmanın tüm kapsamıyla ele alınması çalışmamızın kapsamını aştığından sadece bu tartışmaya dikkat çekilmekle yetinilmiştir. Söz konusu tartışmaya ilişkin ayrıntılı bilgi için bkz. Doğan, 2020, s. 139 vd.

³⁷ Boztosun, "Avalde Def'iler", s. 60.

³⁸ Aksu Özkan, 2019, s. 154-155.

mediği durumlarda söz konusu irade sakatlığının bir hükümsüzlük def'i olarak herkese karşı ileri sürülmesinin mümkün değildir.

Doktrindeki bir başka görüş ise irade sakatlığı hâllerinden hata, hile ve tehdit arasında bir ayırım yapmaktadır³⁹. Bu görüşe göre avalistin hata nedeniyle iradesinin sakatlanması sonucu aval taahhüdünde bulunduğu durumlarda, bunu iyiniyetli üçüncü kişi hamile karşı ileri sürmesi mümkün değildir. Bu görüş, hata ve hileye ilişkin Türk Borçlar Kanunu'ndaki düzenlemelere atıfta bulunarak hatadan farklı olarak hile sonucunda oluşan görüntüden avalistin sorumlu kılınmaması gerektiğini ve avalistin hile nedeniyle kambiyo taahhüdünde bulunduğu durumlarda bunu tüm hamillere karşı ileri sürebileceğini kabul etmektedir. Tehdit altında aval taahhüdünde bulunan avalistin de oluşan görüntüden sorumlu olmadığı ve bu nedenle avalistin tehdit altında aval taahhüdünde bulunduğunu tüm hamillere karşı ileri sürebileceği ifade edilmiştir.

Kanaatimizce avalistin irade sakatlığı bakımından önem arz eden iradesi, aval taahhüdüne ilişkin kambiyo sözleşmesine yönelik iradesidir. Kambiyo taahhüdüne yönelik iradesi sakatlanmış olan avalistin, bunu bir hükümsüzlük def'i olarak tüm hamillere karşı ileri sürüp süremeyeceği değerlendirilirken doktrinde de haklı olarak ifade edildiği üzere somut olayın özelliklerinin irdelemesi gerekir. Avalist, aval taahhüdünde bulunurken gerekli özeni göstermediği için iradesi sakatlanmışsa veya irade sakatlığını fark etmemişse, söz konusu irade sakatlığının bir hükümsüzlük def'i olarak herkese karşı ileri sürülmesinin mümkün olmadığı kabul edilmelidir. İradesinin sakatlanması bakımından avalistin herhangi bir kusuru yoksa veya gerekli özeni göstermesine rağmen iradesi üçüncü bir kişi tarafından sakatlanmışsa, avalist taahhüdünün geçersizliğini iyiniyetli olup olmadığına bakılmaksızın tüm hamillere karşı ileri sürebilmelidir.

c. Avalistin Şahsî Def'ileri

Şahsî def'iler, senetteki taahhüdün objektif geçerliliğini etkilemeksizin kambiyo borçlusunun belirli bir alacaklı ile arasındaki hukukî ilişkiden kaynaklı olarak sadece bu kişiye karşı doğrudan doğruya ileri sürebileceği def'ilerdir⁴⁰. Söz konusu def'iler kambiyo taahhüdünde bulunulmasına neden olan temel ilişkiden, temel ilişki dışındaki herhangi hukukî bir ilişkiden veya kambiyo ilişkisiyle ilgili özel bir anlaşmadan doğabilir.

³⁹ Demirkapı, 2005, s. 183-184.

⁴⁰ Bu hususta ayrıntılı bilgi için bkz. Sönmez, 2019, s. 49 vd.

Doktrinde avalistin hamile karşı sahip olduğu şahsî def'ilerle düzenleyen ve önceki hamillere karşı sahip olduğu şahsî def'iler arasında bir ayırım yapılmaktadır. Avalist, hamille arasındaki temel ilişkiden, temel ilişki dışındaki herhangi bir hukukî ilişkiden veya kambiyo ilişkisiyle ilgili özel bir anlaşmadan doğan) şahsî def'ilerini hamile karşı ileri sürebilir⁴¹. Avalistin, düzenleyene veya önceki hamillere karşı sahip olduğu şahsî def'ileri ise kambiyo senetlerindeki soyutluk ilkesi doğrultusunda ödeme talep eden hamile karşı ileri sürmesi kural olarak mümkün değildir (TTK m. 687/l, m. 778/l-a, m. 818/l-e). Ancak istisnaî olarak hamil kambiyo senedini iktisap ederken bile bile borçlunun zararına hareket etmişse⁴², kambiyo borçlusu düzenleyene veya önceki hamile karşı sahip olduğu şahsî def'ilerini hamile karşı de ileri sürebilir.

3. Avalistin Lehine Aval Verdiği Kambiyo Borçlusunun Savunmalarından Yararlanması

a. Avalistin ve Lehine Aval Verilenin Sorumlulukları Arasındaki Bağ

Kambiyo senetlerinde imzaların bağımsızlığı ilkesi geçerlidir⁴³. Bu husus, Türk Ticaret Kanunu'nun "Geçerli olmayan imzaların bulunması" kenar başlıklı 677. maddesinin 1. fıkrasında bir poliçenin, poliçe ile borçlanmaya ehil olmayan kişilerin imzasını, sahte imzaları, hayali kişilerin imzalarını ve imzalayan ya da adlarına imzalanmış olan kişileri herhangi bir sebeple bağlamayan imzaları içerse bile diğer imzaların geçerliliğinin bundan etkilenmeyeceği öngörülmek suretiyle düzenlenmiştir. Bu hüküm, Kanun'un 778. maddesinin 2. fıkrasının (d) bendi uyarınca bono bakımından, Kanun'un 818. maddesinin 1. fıkrasının (c) bendi uyarınca çek bakımından da uygulanır. Dolayısıyla kambiyo senetlerinde taahhütte bulunan kambiyo borçlusunun taahhüdünün geçerliliği, diğer borçluların taahhütlerinin geçerliliğinden bağımsızdır. Senet metninden anlaşılan def'iler dışında kambiyo senedinde imzası bulunan borçlular, bu kuralın bir sonucu olarak bir diğer borçlunun def'ini hamile karşı ileri süremez.

⁴¹ Avalistin hamile karşı sahip olabileceği farklı şahsî türlerine örnekler ve açıklamalar için bkz. Aksu Özkan, 2019, s. 157 vd. Ayrıca bkz. Boztosun, "Avalde Def'iler", s. 61.

⁴² "Bile bile borçlunun zararına hareket etme" kavramıyla ilgili ayrıntılı bilgi için bkz. Burak Adıgüzel, "Yargıtay Kararları Işığında Kambiyo Senetlerinde Bile Bile Borçlu Zararına Hareket", *Ticaret ve Fikrî Mülkiyet Hukuku Dergisi*, Y. 2018, C. 4, S. 2, s. 130 vd.

⁴³ Ülgen vd., 2021, s. 167 vd.; Kendigelen- Kırca, 2022, s. 129; Öztan, 2019, s. 68; Fırat Öztan, "Ticari Senetlerde İmzaların İstiklali Prensibi", *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, Y. 1979, C. 10, S. 2, s. 391; Ersin Çamoğlu, *Kıymetli Evrak Hukukunun Temel İlkeleri*, Vedat Yayıncılık, İstanbul, 2020, s. 26; Poroy- Tekinalp, 2019, s. 178; Bozer- Göle, 2021, s. 65; Can, 2019, s. 69.

Aval teminat işlevi olan özel bir kambiyo taahhüdü olduğu için, bu teminat işlevi avalist ile aval veren arasında sıkı olmasa da bir bağ kurmaktadır⁴⁴. Bu bağ doktrinde genel olarak, aval sorumluluğunun “şeklî anlamda ferî, maddî anlamda bağımsız bir sorumluluk” niteliğinde olduğu ifade edilmek suretiyle dile getirilmektedir⁴⁵. “Şeklî anlamda fer’îlik” ile kastedilen, avalin kurucu unsurlarından birisinin lehine aval verilen kişinin söz konusu kambiyo senedinde borçlu olması gerektiğidir. Başka bir ifadeyle lehine aval verilen kişinin söz konusu senette şeklen de olsa geçerli bir kambiyo taahhüdü yoksa, avalistin de sorumluluğu doğmaz. Zira aval sadece kambiyo senedinde borçlu olan bir kişi lehine verilebilir⁴⁶. Öte yandan aval bir kambiyo taahhüdü olduğundan, avalistin senet bedelinden sorumluluğu lehine aval verdiği borçlunun senet bedelinden sorumluluğundan bağımsızdır⁴⁷ (“maddî anlamda bağımsız sorumluluk”).

⁴⁴ Demirkapı, 2005, s. 188; Aksu Özkan, 2019, s. 89; Boztosun, “Avalde Def’iler”, s. 55. Ayrıca bkz. Sengir, 1967, s. 36 vd.

⁴⁵ Demirkapı, 2005, s. 116 vd.; Öztan, 2019, s. 162; Kendigelen- Kırca, 2022, s. 231; Toros, 2019, s. 20. Yargıtay’ın da bu yönde kararları mevcuttur. Örneğin “[...] TTK.nun 614/1.maddesinde ise aval veren kimsenin, kimin için taahhüt altına girmişse tıpkı onun gibi mesul olacağı belirtildikten sonra, aynı maddenin ikinci fıkrasında “Aval veren kimsenin temin ettiği borç, şekle ait noksandan başka bir sebepten dolayı batıl olsa dahi aval verenin taahhüdü muteberdir.” hükmüne yer verilmiştir. Buna göre aval şekil bakımından asıl borca bağlı olmakla birlikte, TTK.nun 689.maddesi anlamında müstakil bir kambiyo taahhüdü niteliğinde olup, [...]” (Yargıtay 12. Hukuk Dairesi’nin 28.03.2011 tarihli ve 24420/4756 sayılı kararı (Lexpera)). Aynı yönde bkz. Yargıtay Hukuk Genel Kurulu’nun 02.07.2008 tarihli ve 475/462 sayılı kararı (Lexpera). *Domanıç* ise avalin ferî bir borç olduğunu, kambiyo senedinden doğan “asil bir borç” olmadıkça, aval vermenin de söz konusu olamayacağını, aval taahhüdünün bağımsızlığının hamili koruyarak senedin tedavül gücünün arttırılması için kanunî bir kaideden ileri geldiğini ifade etmektedir (Domanıç, s. 117).

⁴⁶ Öztan, 2019, s. 164; Demirkapı, 2005, s. 42; Aksu Özkan, 2019, s. 64; Pulaşlı, 2020, s. 210; Civelek Acar, “Kambiyo Senetlerinde Aval”, s. 1318; Tekil, 1994, s. 137; Toros, 2019, s. 110. “[...] TTK’nun 702/1. maddesi hükmüne göre; aval veren kişi, kimin için taahhüt altına girmiş ise aynen onun gibi sorumlu olur. Ayrıca, bonoda lehine aval verilen kimse, mutlaka bono borçlusunu olmalıdır. Bonoda sorumlu olarak görülmeyen bir kimse için verilen aval geçersizdir [...]” (Yargıtay 12. Hukuk Dairesi’nin 18.06.2020 tarihli ve 8295/4999 sayılı kararı (Lexpera)). Aynı yönde bkz. Yargıtay 12. Hukuk Dairesi’nin 18.09.2017 tarihli ve 19115/10822 sayılı kararı (Lexpera); Yargıtay 12. Hukuk Dairesi’nin 24.09.2018 tarihli ve 8410/8537 sayılı kararı (Lexpera).

⁴⁷ Öztan, 2019, s. 166; Ülgen vd., 2021, s. 193; Demirkapı, 2005, s. 116 vd.; Kendigelen- Kırca, 2022, s. 231; Poroy- Tekinalp, 2019, s. 223; Can, 2019, s. 105; Tuna- Göç Gürbüz, 2018, s. 136; Kınacıoğlu, 1993, s. 252; Civelek Acar, “Kambiyo Senetlerinde Aval”, s. 1304; Toros, 2019, s. 20-21.

b. Avalistin Lehine Aval Verdiği Kişinin Def'ilerini Hamile Karşı İleri Sürüp Süremeyeceğine İlişkin Doktrindeki Görüşler

i. Türk Hukukundaki Görüşler

Avalist ile lehine aval veren arasındaki hemen yukarıda anılan bağ dolayısıyla avalistin, lehine aval verdiği kişinin savunma imkânlarından ne derece yararlanabileceği konusunda doktrinde bir görüş birliği yoktur. Doktrindeki baskın görüşe göre avalistin taahhüdü lehine aval verilen kambiyo borçlusunun taahhüdünden bağımsız olduğundan, avalistin hamile karşı lehine aval verdiği kişinin def'ilerini ileri sürmesi mümkün değildir⁴⁸. Bu görüşe göre, avalistin lehine aval verdiği kişinin def'ilerini ileri sürememesi Türk Ticaret Kanunu'nun 702. maddesinin 2. fıkrasında yer alan düzenlemenin ve imzaların bağımsızlığı ilkesinin bir sonucudur.

Doktrindeki bir başka görüşe göre, avalistin lehine aval verdiği kambiyo borçlusunun def'ilerini hamile karşı ileri sürüp süremeyeceği değerlendirilirken, aval kurumunun teminat işlevi göz önünde bulundurulmalı ve lehine aval verilen borçlunun sahip olduğu şahsî def'iler avalistin de hamile karşı ileri sürebileceğini kabul etmek gerekir⁴⁹. Bu görüşe göre avalistin, lehine aval verdiği kambiyo borçlusunun sahip olduğu şahsî def'iler hamile karşı ileri sürebileceği kabul edildiğinde senedin tedavül gücünün olumsuz etkilenmesi söz konusu olmakla birlikte, aksi görüşün kabulü durumunda avalistin ileri sürebileceği def'iler bakımından diğer kambiyo borçlularıyla arasındaki farkın ortadan tamamen kalması, avalin bir borcun teminatı teşkil etme özelliğiyle uyuşmamaktadır. Ayrıca Türk Ticaret Kanunu'nun 702. maddesinin 2. fıkrasında da emre yazılı senetlerde def'i sistemini düzenleyen Kanun'un 825. maddesinde de avalistin lehine aval verdiği kişinin şahsî def'ilerini ileri süremeyeceğine ilişkin açık bir düzenlemeye yer verilmediği ifade edilmektedir⁵⁰.

Doktrindeki bir diğer görüşe göre, avalistin kural olarak lehine aval verdiği kişinin sahip olduğu mutlak def'ileri ileri sürmesi mümkün değildir⁵¹. Ancak bu

⁴⁸ Ülgen vd., 2021, s. 196; Kendigelen- Kırca, 2022, s. 237; Can, 2019, s. 106; Poroy- Tekinalp, 2019, s. 224; Edgü, s. 120; Tekil, 1994, s. 136-137; İmregün, 2007, s. 79; Karayalçın, 1964, s. 169.

⁴⁹ Boztosun, "Avalde Def'iler", s. 66; Aksu Özkan, 2019, s. 167. *Domaniç* de avalin niteliği itibarıyla maddî anlamda da lehine aval verilen kişinin taahhüdüne bağlı olduğu görüşünde olduğundan, avalistin lehine aval verdiği kambiyo borçlusunun şahsî def'ilerini alacaklıya karşı ileri sürebileceğini kabul etmektedir (Domaniç, 1960, s. 129).

⁵⁰ Boztosun, "Avalde Def'iler", s. 65.

⁵¹ Öztan, 2019, s. 168; Pulaşlı, 2020, s. 212; Demirkapı, 2005, s. 193 vd.

kuralın ilk istisnası Türk Ticaret Kanunu'nun 702. maddesinin 2. fıkrasında yer alan düzenlemedir. Avalist, lehine aval verdiği kişinin taahhüdünün şekle bağlı bir sebepten ötürü batıl olduğunu ileri sürebilir, zira şekle ilişkin eksiklik senet metninin incelemesiyle görülebilecek ve tespit edilebilecek niteliktedir. Bu görüşe göre, avalistin lehine aval verdiği kişinin def'ilerini ileri sürebilmesi bakımından getirilen istisnanın gerekçesi, eksikliğin senet metninden anlaşılabilir olması olduğundan aynı sonuca varmayı gerektiren örneğin hamilin aval verilene mehil tanınması ve bunun senet üzerine yazılması gibi başka durumlar söz konusu olursa, avalistin bunları da hamile karşı ileri sürebilmesi gerekir. Bu görüş, bazı durumlarda lehine aval verilenin ileri sürmesi mümkün olan def'ileri avalistin ileri sürememesinin işin mahiyetine uygun olmadığı ve mantığa ters düştüğünü, örneğin lehine aval verilenin senet bedelini ödemesi veya hamile karşı takas hakkını kullanması gibi durumlarda, bu hususların avalist tarafından da hamile karşı ileri sürülebileceğinin kabulünün zorunlu olduğunu ifade etmektedir.

ii. Alman ve İsviçre Hukukundaki Durum

İsviçre Borçlar Kanunu'nun 1020. ilâ 1022. maddelerinde avale ilişkin Türk Ticaret Kanunu'nun 700. ilâ 702. maddelerine paralel hükümler öngörülmüştür. İsviçre Borçlar Kanunu'nun 1022. maddesinin 2. fıkrası uyarınca aval ile teminat altına alınan borç şekil noksanlığı dışında başka bir sebepten dolayı batıl olsa bile avalistin taahhüdü geçerlidir. İsviçre hukukunda doktrindeki baskın görüşe göre avalist, aval taahhüdünden sonra lehine aval verdiği kişinin taahhüdü sona erdiren, zayıflatan veya azaltan def'ileri hamile karşı ileri sürebilir⁵².

İsviçre Federal Mahkemesi de bir kararında, kabul eden lehine aval veren avalistin kabul edenin ileri sürebileceği tüm def'ileri ve özellikle kambiyo alacağı'nın sona erdiği def'ini hamile karşı ileri sürebileceğini içtihat etmiştir⁵³. İsviçre

⁵² Heinrich Honsell- Nedim Peter Vogt- Rolf Watter, *Basler Kommentar- Wertpapierrecht*, Helbing Lichtenbahn Verlag, Basel 2012, Art. 1022, Kn. 4; Heinrich Honsell, *Kurzkomentar Obligationenrecht*, Basel 2014, Art. 1022, Kn. 2; Vito Roberto- Hans Rudolf Trüeb, *Handkommentar zum Schweizer Privatrecht- GmbH, Genossenschaft, Handelsregister und Wertpapiere (Art. 772-1186 OR) / Bucheffektengesetz*, 3. Aufl., Schulthess Verlag, Zürich 2016, Art. 1020-1022, Kn. 6; Jolanta Kren Kostkiewick vd., *Orell Füssli Kommentar-Schweizerisches Obligationenrecht*, 3. Aufl., Orell Füssli Verlag, Zürich 2016, Art. 1022, Kn. 7.

⁵³ “[...] Davalının dayandığı poliçe, düzenleyenin kendi emrine yazılı bir poliçe (İsvBK m. 993) olup, daha sonra düzenleyen tarafından beyaz ciroyla ciro edilmiştir. Muhatap ve kabul eden Ganterdir, davacı ise mahkemenin ret kararına göre avalisttir. Dolayısıyla kabul eden Ganter'in düzenleyen Bosshard'a veya davalı olarak cirantaya karşı sahip olduğu tüm def'ileri davacı avalist de ileri sürebilir. Özellikle borcun sona erdiği def'i de [bu def'ilere] dahildir. Zira avalist, aynen lehine aval verdiği kişi gibi sorumludur (İsvBK m. 1022/I). İçerek olarak bu [iki

Federal Mahkemesi, söz konusu kararında avalistin İsviçre Borçlar Kanunu'nun 1022. maddesinin 1. fıkrası uyarınca (TTK m. 702/I) avalistin lehine aval verdiği kişi gibi sorumlu olduğuna vurgu yaparak, avalistin taahhüdünün lehine aval verilen kambiyo borçlusunun taahhüdüne bağlılığı nedeniyle lehine aval verilen borçlunun geçerli bir şekilde taahhütte bulunduktan sonra bu taahhüdünde meydana gelen noksanlıkların avalist tarafından da ileri sürülebileceğini ifade etmiştir.

Alman hukukunda doktrinde, avalistin taahhüdünün bağımsız bir taahhüt olduğu ve bu nedenle şeklen de olsa lehine aval verilen kişinin senet üzerinde geçerli bir taahhüdünün bulunmasının avalistin taahhüdünün geçerliliği için yeterli olduğu kabul edilmektedir⁵⁴. Alman Poliçe Kanunu'nun 32. maddesinin 2. fıkrasında aval ile teminat altına alınan borç şekil noksanlığı dışında başka bir sebepten dolayı batıl olsa bile avalistin taahhüdünün geçerli olduğu düzenlenmiştir. Lehine aval verilen kişinin taahhüdünün şekil dışında bir noksan nedeniyle batıl olduğu durumlarda dahi avalistin taahhüdünün geçerli olacağı düzenlendiğinden, şeklen senet üzerinde geçerli görünen bir taahhüt olmasına rağmen lehine aval verilen kişinin taahhüdünün (maddî hukuka göre) doğumuna engel olan def'ilerin (*rechtshindernde Einwendungen*) ileri süremeyeceği ifade edilmektedir⁵⁵.

Alman Poliçe Kanunu'nun 32. maddesinin 1. fıkrasında avalistin aynen lehine aval verdiği kişi gibi sorumlu olduğu düzenlenmiştir. Anılan bu hükümde "aynen" ifadesine yer verilerek, avalist ile lehine aval verilen kişinin sorumluluğunun türünün koşulları, kapsamı ve süresinin aynı olduğunun ifade edilmek istendiği kabul edilmektedir. Bu nedenle Alman hukukunda doktrindeki baskın görüşe göre, avalist lehine aval verdiği kişinin borcunun sona erdiğine ilişkin

taahhüt arasındaki] bağıllık anlamındadır, bu nedenle kambiyo taahhüdünde bulunulduktan sonra asıl taahhütte meydana gelen bir noksan avalist tarafından da ileri sürülebilir (Jacobi, Wechsel- und Scheckrecht, 1955, § 88 S. 653). Aval taahhüdünde bulunulduktan sonra asıl taahhüdü ortadan kaldıran veya zayıflatan tüm unsurlar, avalistin de yükümlülüğünü azaltır; bu nedenle avalist poliçenin temelindeki işleme dayanabilir (Jacobi, s. 684) [...]” (BGE 84 II 645 E.2).

⁵⁴ Peter Bülow, *Wechselgesetz - Scheckgesetz*, 5. Aufl., C. H. Beck Verlag, München 2013, WG Art. 32, Kn. 3; Alfred Hueck- Claus-Wilhelm Canaris, *Recht der Wertpapiere*, 12. Aufl., Vahlen Verlag, München 1986, s. 148; Adolf Baumbach- Wolfgang Hefermehl - Matthias Casper, *Wechselgesetz, Scheckgesetz, Recht des Zahlungsverkehrs*, 24. Aufl., C. H. Beck Verlag, München 2020, WG Art. 32, Kn. 2; Martin Stranz, *Wechselgesetz- Kommentar*, 14. Aufl., De Gruyter Verlag, Berlin 1952, WG Art. 32, Anm. 4.

⁵⁵ Baumbach- Hefermehl- Casper, WG Art. 32, Kn. 2; Stranz, WG Art. 32, Anm. 5; Bülow, WG Art. 32, Kn. 4.

def'ileri (*rechternichtende Einwendungen*) ileri sürebilir⁵⁶. Zira lehine aval verilen senet bedelini ödemesine rağmen senedi geri almasa bile, senetten doğan borç tam ifa nedeniyle Alman Medenî Kanunu'nun 362. maddesi uyarınca sona erdiğinden, avalist de bu hususu tam ifaya rağmen senedi halen elinde bulunduran hamile karşı ileri sürebilir⁵⁷. Benzer bir değerlendirme, lehine aval verilen kişinin borcunun ibra nedeniyle sona ermesi durumunda da yapılmaktadır⁵⁸.

iii. Görüşlerin Değerlendirilmesi

Aval, niteliği itibariyle bir kambiyo taahhüdü olmakla birlikte lehine aval verilen kambiyo borçlusunun borcunu teminat altına alma amacı itibariyle özellik arz eden bir kambiyo taahhüdüdür. Avalistin lehine aval verdiği kişinin def'ilerini ileri sürüp süremeyeceği hususunda, avalî düzenleyen Türk Ticaret Kanunu hükümleriyle avalin amacının bir arada değerlendirilerek sonuca varılması gerekir.

Türk Ticaret Kanunu'nun 700. maddesinin 1. fıkrasında avalle poliçe bedelinin ödenmesinin teminat altına alınabileceği açıkça düzenlenerek avalin, kambiyo senedinden doğan borcun ödenmesi bakımından bir teminat işlevine sahip olduğu, avalistin ise lehine aval verdiği kambiyo borçlusunun senetten doğan bedeli ödeme yükümlülüğünü yerine getirmediği durumda senet bedelini kendisinin ödeyeceği taahhüdünde bulunduğu dile getirilmiştir. Türk Ticaret Kanunu'nun 702. maddesinin 1. fıkrasında ise avalistin aynen lehine aval veren kişi gibi sorumlu olduğu düzenlenerek, aval taahhüdünden doğan sorumluluğun kefalette olduğu gibi ikinci dereceden bir sorumluluk olmadığı ve lehine aval verilen kambiyo borçlusu ile avalist arasında müteselsil bir borçluluk ilişkisi kurduğu ortaya konmuştur.

⁵⁶ Bülow, WG Art. 32, Kn. 4; Baumbach- Hefermehl- Casper, WG Art. 32, Kn. 1; Stranz, WG Art. 32, Anm. 5. *Hueck- Canaris* ise kambiyo senedinden doğan borcun tamamen sona erdiği durumlarda bunun avalist tarafından da hamile karşı ileri sürülebileceğini, ancak aval verilen kambiyo senedinden doğan borcun başka bir kambiyo senedi düzenlenmesi suretiyle yenilenmesi gibi durumlarda avalistin sorumluluğuna neden olan asıl kambiyo borcunun kesin olarak sona ermediği hâllerde, avalistin kural olarak bu def'ileri hamile karşı ileri süremeyeceğini ifade etmişlerdir (*Hueck- Canaris*, s. 148).

⁵⁷ Bülow, WG Art. 32, Kn. 4.

⁵⁸ Bülow, WG Art. 32, Kn. 4. *Baumbach- Hefermehl- Casper* ise lehine aval verilen kişinin borcunun ibra nedeniyle sona ermesinin her durumda avalistin de sorumluluğunun ibra oranında sona erdiği anlamına gelmeyeceğini, ancak kural olarak lehine aval verilen kişinin borcunun ibra ile sona erdirilmesi durumunda alacaklının iradesinin avalist ile lehine aval verilen arasındaki müteselsil borçluluk ilişkisini de sona erdirme yönünde olduğunu ifade etmişlerdir (*Baumbach- Hefermehl- Casper*, WG Art. 32, Kn. 3).

Kanun'un 702. maddesinin 1. ve 2. fıkralarının bir arada yorumlanması gerekir. Anılan hükmün 1. fıkrasında avalistin, tıpkı lehine aval verdiği kambiyo borçlusunu gibi sorumlu olduğu düzenlenmiştir. Öte yandan anılan hükmün ikinci fıkrasında bu kurala bir istisna getirilerek, lehine aval verilen kambiyo borçlusunun taahhüdünün geçersizliğinin, aynen kendisi gibi sorumlu olduğu düzenlenen avalistin taahhüdünün de geçersizliğine neden olmayacağı, lehine aval verilenin senet üzerinde şeklen de olsa geçerli bir taahhüdünün bulunması durumunda avalistin taahhüdünün geçerli olacağı hükme bağlanmıştır⁵⁹. Bütün bu hususlar, yukarıda da belirttiği üzere avalistin sorumluluğunun "şekli anlamda ferî, maddî anlamda bağımsız bir sorumluluk" şeklinde ifade edilmesi sonucunu doğurmaktadır. Ancak yine de yapılan bu tespitler ve çıkarımlar, avalistin lehine aval verdiği kambiyo borçlusunun def'ilerini ileri sürüp süremeyeceği sorusunu yanıtlamak için yeterli değildir.

Türk Ticaret Kanunu'nun 702. maddesinin 2. fıkrasının *ratio legis*inden, avalistin lehine aval verdiği kambiyo borçlusunun şahsında gerçekleşen hükümsüzlük def'ilerini ileri süremeyeceği anlaşılmaktadır. Zira bir taraftan avalistin lehine aval verdiği kişinin taahhüdünün şekle ait noksandan farklı bir sebepten ötürü batıl olması durumunda avalistin taahhüdünü ayakta tutup, diğer taraftan avaliste lehine aval verdiği kişinin şahsında gerçekleşen hükümsüzlük def'ilerini hamile karşı ileri sürmesinin mümkün olduğunu kabul etmek çelişkili olur. Avalistin de lehine aval verilen kambiyo borçlusunun şahsında gerçekleşen hükümsüzlük def'ilerini hamile karşı ileri sürülebileceği kabul edilirse, hamil, avalistin taahhüdü geçerli sayıldığı için avaliste başvurabilecek, ancak avalist lehine aval verdiği kişinin şahsında gerçekleşen def'ileri ileri sürerek senet bedelini ödemedi kaçınabilecektir. Sonuç itibarıyla avalistin taahhüdünün geçerli olduğu kabul edildiği hâlde, aval taahhüdünün ayakta tutulma amacı olan senedin tedavül gücünün ve dolayısıyla hamilin korunması amaçlarına aykırı bir sonuç doğacaktır. Ayrıca bu sonuç, avalistin sorumluluğunun bağımsızlığı kuralına aykırıdır. Bu nedenle avalistin, lehine aval verdiği kişinin şahsında gerçekleşen hükümsüzlük def'ilerini Kanun'un 702. maddesinin 2. fıkrası gözetildiğinde ileri sürmesi mümkün görünmemektedir.

Doktrinde, avalistin lehine aval verilen kişinin şahsî def'ilerini ileri sürüp süremeyeceği hususunda bazı şahsî def'ilerin ileri sürülebileceğini, bazılarının ileri sürülemeyeceğini kabul etmenin çelişkili olduğu ifade edilmiştir⁶⁰. Ancak

⁵⁹ Aksu Özkan, 2019, s. 90.

⁶⁰ Boztosun, "Avalde Def'iler", s. 66.

kanaatimizce avalistin, lehine aval verdiği kişinin def'ilerini ileri sürebileceğini veya süremeyeceğini tüm def'iler bakımından peşinen söylemek mümkün değildir. Kanun'un 702. maddesinin 2. fıkrasında "teminat altına alınan borcun batıl olması" ifadesi kullanılmıştır. Butlan, yapılan işlemin yapıldığı andan itibaren hiçbir hüküm ve sonuç doğurmadığını ifade eden geçersizlik hâlidir⁶¹. Anılan bu hükmün gerek lafzi gerekse amaçsal yorumuna göre lehine aval verilenin taahhüdünün maddî hukuk açısından geçerli olarak doğmadığı durumlarda avalistin sorumluluğunun bundan etkilenmeyeceği ve lehine aval verilen kişinin taahhüdünün hükümsüzlüğünün avalist tarafından hamile karşı ileri sürülemediği sonucuna varılmaktadır. Doktrinde, hükümsüzlük def'ileri ile şahsî def'iler arasında bir evleviyet ilişkisi bulunmadığı, başka bir ifadeyle hükümsüzlük def'ilerini ileri süremeyen borçlunun şahsî def'ileri de ileri süremeyeceği şeklinde bir esasın kabul edilmediği ifade edilmiştir⁶². Ancak aval bakımından hükümsüzlük def'ilerinin ileri sürülemediği düzenlenmişken, avalin bir kambiyo taahhüdü niteliğinde olduğu ve ayrıca teminat amacına yönelik olduğu gözetilmeden hükümsüzlük def'ileri ve şahsî def'iler arasında evleviyet ilişkisi olmadığından bahisle peşinen lehine aval verilenin şahsî def'ilerinin avalist tarafından ileri sürülebileceğinin kabulü mümkün değildir. Zira teminat amacına yönelik olsa da aval, bir kambiyo taahhüdüdür. Her ne kadar her kambiyo ilişkisinin altına bir temel ilişki bulunsa da⁶³ kambiyo taahhüdü kambiyo borçlusu ile alacaklı arasında temel ilişkiden bağımsız bir ilişki kurmaktadır. Türk Ticaret Kanunu'nun kıymetli evrakta def'ilere ilişkin öngördüğü sistem de bu ayrımı gözeterek yapılmıştır. Lehine aval verilenin taahhüdünün maddî hukuka göre kambiyo taahhüdü geçerli olarak doğmadığı durumlarda dahi avalistin bunu hamile karşı ileri sürmesi Türk Ticaret Kanunu'nun 702. maddesinin 2. fıkrasıyla engellenmiştir. Dolayısıyla avalistin, lehine aval verilenin hamile ile arasındaki temel ilişkiden doğan def'ilerini hamile karşı ileri sürebileceğinin kabulü, kanaatimizce soyutluk ilkesini zedeler.

Bu nedenle avalistin lehine aval verdiği kişinin savunma imkânlarından yararlanması bakımından ikili bir ayırım yapılması gerekir. Avalist, hemen yukarı-

⁶¹ Bilge Öztan, *Medenî Hukukun Temel Kavramları*, 45. Bası, Yetkin Yayıncılık, Ankara, 2020, s. 33; Ömer Anayurt, *Hukuka Giriş ve Hukukun Temel Kavramları*, 20. Bası, Seçkin Yayınları, Ankara, 2020, s. 93; Gökhan Antalya, *Medeni Hukuk C. I*, 4. Bası, Seçkin Yayınları, Ankara 2021, s. 246.

⁶² Aksu Özkan, 2019, s. 167.

⁶³ Ülgen vd., 2021, s. 94.

da açıklanan gerekçelerle lehine aval verdiği kişinin şeklen var olan taahhüdünün maddî hukuka göre geçerli olmadığına, başka bir ifadeyle taahhüdün hükümsüzlüğüne ilişkin def'ileri ileri sürememektedir. Nitekim hemen yukarıda incelendiği üzere Alman ve İsviçre doktrinde de İsviçre Borçlar Kanunu'nun ve Alman Polîçe Kanunu'nun Türk Ticaret Kanunu'nun 702. maddesinin 2. fıkrasına paralel olan hükümleri, avalistin lehine aval verdiği kişinin taahhüdünün geçerli bir şekilde doğmadığına ilişkin bir def'iyi hamile karşı ileri süremeyeceği şeklinde yorumlanmaktadır. Dolayısıyla lehine aval verilenin şahsında gerçekleşen hükümsüzlük def'ilerinin avalist tarafından ileri sürülmesi mümkün olmadığından, lehine aval verilenin hamile karşı temel ilişkiden doğan şahsî def'ilerini evleviyetle ileri sürememesi gerekir. Aksinin kabulü, avalin lehine aval verilenin kambiyo taahhüdünden bağımsız bir kambiyo taahhüdü niteliğinde olmasına aykırıdır. Ayrıca bu durumda lehine aval verilenin kambiyo senedi üzerinde kambiyo hukukuna geçerli olarak doğmuş ve devam eden bir taahhüdü mevcuttur. Lehine aval verilen sadece temel ilişkiden doğan bir sebeple hamile karşı ödeme yapmaktan kaçınma hakkına sahiptir. Dolayısıyla aval ile teminat altına alınan kambiyo taahhüdünden doğan borç devam etmektedir ve hamil tarafından ifası talep edilebilir niteliktedir.

Öte yandan avalistin verdiği aval ile teminat altına aldığı borcu sona erdiren veya hamilin borcun ödenmesini talep etme hakkını geçici olarak engelleyen/erteleyen hususların avalist tarafından hamile karşı ileri sürülebileceğinin kabulü gerekir⁶⁴. Buradaki durum, lehine aval verilenin temel ilişkiden doğan bir şahsî def'isi nedeniyle senet borcunu ödemekten kaçınması hâlinde farklıdır. Avalistin teminat altına aldığı borcu sona erdiren veya hamilin borcun ödenmesini talep etme hakkını geçici olarak engelleyen bir husus söz konusu olduğunda, avalin teminat işlevinin ortadan kalması veya henüz ödeme yapılması talep edilemediğinden teminat işlevinin devreye girmesine ihtiyaç olmaması söz konusu olur⁶⁵. Dolayısıyla borcun ödendiği veya borcun henüz talep edilmesinin mümkün olmadığı hâllerde, avalistin bu savunmaları hamile karşı ileri sürememesi avalin amacına ve teminat işlevine aykırıdır. Aval bir kambiyo taahhüdü olmakla birlikte yukarıda da ifade edildiği üzere lehine aval verilen borçlunun borcunu teminat altına aldığından özellikli bir kambiyo taahhüdüdür.

⁶⁴ Türk hukukunda doktrinde aynı yönde bkz. Demirkapı, 2005, s. 196; Öztan, 2019, s. 168.

⁶⁵ Türk hukukunda doktrinde Öztan, bu tip durumlarda avalistin lehine aval verdiği kişinin def'ilerini ileri süremeyeceğinin kabulünün "işin mahiyetine uymadığını" ve "mantığa ters düştüğünü" ifade etmiştir (Öztan, 2019, s. 168).

Borcun sona ermesi; senet bedelinin ödenmesi⁶⁶, lehine aval verilenin ibra edilmesi veya lehine aval verilenin hamile karşı takas hakkını kullanması⁶⁷ gibi durumlarda söz konusu olur. Ödeme zamanının uzatılmasında (erteleme/atıflet süresi verilmesi) ise borç sona ermemektedir. Doktrinde iradî atıflet süreleri, basit ve nitelikli atıflet süreleri olarak ikiye ayrılmaktadır⁶⁸. Nitelikli atıflet süresi, senet üzerine yeni bir vade yazılması veya senedin üzerine ödeme süresinin uzatıldığını gösteren bir kaydın konulması suretiyle verilir ve senet metninden anlaşıldığı için *inter omnes* bir etkiye sahiptir. Basit atıflet süresi ise alacaklı ile borçlu arasında yapılan ve *inter partes* etkiye sahip, sonuçları ve etkisi borçlar hukukuna göre belirlenen ertelemelerdir. Hamil lehine aval verilen ile bu şekilde bir anlaşma yapmışsa, erteleme süresi dolmadan avaliste başvurması durumunda avalist bu hususu hamile karşı ileri sürebilir⁶⁹. Zira avaliste başvurulabilmesi için lehine aval verdiği kişiye başvuru koşulunun gerçekleşmiş olması gerekir⁷⁰ (TTK m. 701/I).

Borç sona ermesine rağmen senet borçlu tarafından hamilden alınmadığı için tedavül etmeye devam etmişse veya senedin üzerine ibraya ilişkin bir kayıt⁷¹ konulmamışsa, ödemeye yaparak ve hamil tarafından ibra edilerek borcu sona eren lehine aval verilen kambiyo borçlusunun borcun sona erdiğini sonraki iyiniyetli hamillere karşı ileri sürmesi mümkün değildir (TTK m. 687/II). Aynı husus hamile ile lehine aval verilen arasında temdit sözleşmesi yapılması durumunda da geçerlidir. Lehine aval verilen bu hususları iyiniyetli sonraki hamillere karşı ileri süremeyeceğinden, avalistin de senedin iyiniyetli bir hamile devredilmesi durumunda borcun sona erdiğini veya ertelendiğini ileri sürmesi mümkün olmaz⁷².

⁶⁶ Senet bedelinin ödenmesi durumunda senedi ödeyen kambiyo borçlusunun, senedi hamilden alması ve ödemesi sadece senedin teslimi karşılığında yapması gerekir (TTK m. 646/I). Senedi almadan ödeme yapan borçlusunun, bu hususu iyiniyetli sonraki hamillere karşı ileri sürmesi mümkün değildir (TTK m. 687/II).

⁶⁷ Bu husus ayrıntılı bilgi için bkz. Aksu Özkan, 2019, s. 158-160.

⁶⁸ Bu hususta bkz. Ülgen vd., 2021, s. 225-227; Kendigelen- Kırca, 2022, s. 116; Karayalçın, 1964, s. 48, 118-119; Kınacıoğlu, 1993, s. 219 vd.

⁶⁹ Aynı yönde bkz. Bozer- Göle, 2021, s. 138.

⁷⁰ Ülgen vd., 2021, s. 193; Aksu Özkan, 2019, s. 136; Demirkapı, 2005, s. 164 vd.; Toros, 2019, s. 155.

⁷¹ Senedin düzenleyende olması, sadece senet bedelinin ödendiğine ilişkin bir karine teşkil eder. Dolayısıyla alacaklının senet düzenleyende olmasına rağmen senet bedelinin ödenmediğini iddia etmesi mümkündür. Böyle bir iddiayla karşılaşmak istemeyen düzenleyenin (veya poliçede kabul eden muhatabın) hamil tarafından senedin üzerine ibra şerhi yazılmasını talep edebileceği açıkça hükme bağlanmıştır (TTK m. 709/I, 778/I-(c), 818/I-(h)) (Kendigelen- Kırca, 2022, s. 250).

⁷² Demirkapı, 2005, s. 196.

SONUÇ

Aval, teminat işlevi nedeniyle özellikli bir kambiyo taahhüdüdür. Aval beyanı ile lehine aval verilen kambiyo borçlusunun borcu teminat altına alınmaktadır. Dolayısıyla aval, sadece kambiyo senedinde şeklen de olsa borçlu olan bir kişi lehine verilebilir. Lehine aval verilen kişinin şeklen de olsa kambiyo senedinde borçlu görünmesi, avalin geçerliliği bakımından zorunlu bir unsurdur. Bu husus, avalistin sorumluluğunun “şeklî anlamda ferî” olduğu şeklinde ifade edilmektedir.

Türk Ticaret Kanunu’nun 702. maddesinin 1. fıkrasında avalistin, aynen lehine aval verdiği kişi gibi sorumlu olduğu düzenlenerek avalistin sorumluluğunun kefalette olduğu gibi ikinci dereceden bir sorumluluk olmadığı ve aval verilmesiyle avalist ile lehine aval verilen arasında (ve diğer müracaat borçlularıyla) hamile karşı müteselsil borçluluk olduğu hükme bağlanmıştır. Bununla birlikte anılan hükmün 2. fıkrasında lehine aval verilen kişinin borcunun, şekle ait noksandan başka bir sebeple batıl olsa dahi aval verenin taahhüdünün geçerli olduğu açıkça düzenlenerek 1. fıkrada öngörülen kurala bir istisna getirilmiştir. Şekle ait bir noksan söz konusu olduğunda, geçerli bir kambiyo taahhüdünün varlığından bahsedilemeyeceği için avalin şeklen de olsa senette borçlu görünen bir kişi lehine verilmiş kabul edilmesi mümkün olmaz. Dolayısıyla avalin geçerliliğinden bahsedilemez.

Avalist bir müracaat borçlusudur. Bu kapsamda kendisine ait def’ileri hamile karşı ileri sürebilmesi Türk Ticaret Kanunu’nun kıymetli evrakta def’ilere ilişkin genel sistemine tabidir ve diğer müracaat borçlularına kıyasla bir özellik arz etmemektedir. Öte yandan avale lehine aval verilen kambiyo borçlusunun taahhüdünü teminat altına alındığından, avalistin lehine aval verilen kişinin def’ilerini ileri sürüp süremeyeceği konusunda Türk hukukunda doktrinde bir görüş birliği yoktur. Kanaatimizce Türk Ticaret Kanunu’nun 702. maddesinin 2. fıkrasının *ratio legis*inden avalistin lehine aval verdiği kişinin şahsında gerçekleşen hükümsüzlük def’ilerini ileri süremeyeceği sonucu çıkmaktadır.

Lehine aval verilen kişinin şahsî def’ilerinin avalist tarafından hamile karşı ileri sürülüp sürülemediği hususunda ise tüm şahsî def’ileri kapsayacak şekilde bir cevap verilmesi kanaatimizce mümkün değildir. Avalin bir kambiyo taahhüdü olduğu gözetildiğinde, avalistin lehine aval verilenin hamile karşı aralarındaki temel ilişkiden doğan şahsî def’ilerini ileri sürmesi mümkün değildir. Türk Ticaret Kanunu’nun 702. maddesinin 2. fıkrasındaki düzenlemeye göre avalistin lehine aval verilenin şahsında gerçekleşen hükümsüzlük def’ilerini dahi

ileri süremeyeceğinin düzenlendiği göz önünde bulundurulduğunda, lehine aval verilenin geçerli bir kambiyo taahhüdü mevcutken ve söz konusu senet borcu niteliği itibarıyla bu taahhütten bağımsız bir kambiyo taahhüdüyle (avalle) teminat altına alınmışken, avalistin lehine aval verilen ile hamil arasındaki temel ilişkiye dayanması mümkün görünmemektedir.

Öte yandan aval ile teminat altına alınmış borç, geçerli bir şekilde doğduktan sonra sona ermişse veya lehine aval verilen ile hamil arasında akdedilen bir temdit sözleşmesi nedeniyle henüz talep edilemiyorsa, bu durumda avalin amacı gözetilerek avalistin borcun ödendiği veya ertelendiği hususunu hamile karşı ileri sürebileceği kabul edilmelidir. Zira borcun sona erdiği durumlarda, artık teminat altına alınmasını gerektirecek bir borç kalmadığından avalin teminat işlevi sona erer. Borcun ertelendiği durumlardaysa hamil, henüz lehine aval verileden ödeme yapılmasını talep edemediğinden, avalin teminat işlevinin devreye girmesine ihtiyaç olmaması durumu söz konusu olur. Bununla birlikte lehine aval verilen bu hususları iyiniyetli sonraki hamillere karşı ileri süremeyeceğinden, avalistin de senedin iyiniyetli bir hamile devredilmesi durumunda bu iyiniyetli hamile karşı borcun sona erdiğini veya ertelendiğini ileri sürmesi mümkün olmaz.

KAYNAKÇA

- ADIGÜZEL, Burak, “Yargıtay Kararları Işığında Kambiyo Senetlerinde Bile Bile Borçlu Zararına Hareket”, *TFM*, C. 4, S. 2, Y. 2018, ss. 129-148.
- AKDENİZ, Umut, “Kambiyo Senetlerinde Defiler”, *Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İzmir, 2007.
- AKSU ÖZKAN, Raziye, *Aval Kurumu*, 2. Bası, İstanbul, Seçkin Yayınları, 2019.
- ALTOP Atilla, “Gerçek Kişilerce Gerçekleştirilen Aval İşlemlerine TBK m. 603 Hükmü Uyarınca Kefaletin Şekline, Kefil Olma Ehliyetine ve Eşin Rızasına İlişkin Hükümler Uygulanacak Mıdır?”, *İKÜHFD*, C. 15, S. 1-2, Y. 2016, ss. 291-303.
- ANAYURT, Ömer, *Hukuka Giriş ve Hukukun Temel Kavramları*, 20. Bası, Ankara, Seçkin Yayınları, 2020.
- ANTALYA, Gökhan, *Medeni Hukuk C. I*, 4. Bası, Ankara, Seçkin Yayınları, 2021.
- ARSLAN, Firdevs, “Kambiyo Senetlerinde Aval”, *İAÜHFD*, C. 6, S. 1, Y. 2020, ss. 93-132.
- ARSLAN, İbrahim, “Kambiyo Senetlerinde Geçersizlik Def’ileri”, *SÜHFD*, C. 16, S. 1, 2008, ss. 11-28.
- BAHTİYAR Mehmet, *Kıymetli Evrak Hukuku*, 19. Bası, İstanbul, Beta Yayıncılık, 2022.
- BAUMBACH, Adolf- HEFERMEHL, Wolfgang- CASPER, Matthias, *Wechselgesetz, Scheckgesetz, Recht des Zahlungsverkehrs*, 24. Aufl., München, C. H. Beck Verlag, 2020.
- BİLGİLİ, Fatih- DEMİRKAPI, Ertan, *Kıymetli Evrak Hukuku*, 10. Bası, Bursa, Dora Yayınları, 2019.
- BOZER, Ali- GÖLE, Celal, *Kıymetli Evrak Hukuku*, 10. Bası, Ankara, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları, 2021.
- BOZGEYİK Hayri, *Poliçede Müracaat Hakkı*, Ankara, Seçkin Yayınları, 2003.
- BOZTOSUN, N. Ayşe, “Avalde Def’iler”, *THD*, C. 2, S. 11, Y. 2007, ss. 53-70.
- BÜLOW, Peter, *Wechselgesetz- Scheckgesetz*, 5. Aufl., München, C. H. Beck Verlag, 2013.
- CAN, Mertol, *Kıymetli Evrak Hukuku*, 4. Bası, Ankara, İmaj Yayınevi, 2019.
- CİVELEK ACAR, Esra, “Kambiyo Senetlerinde Aval”, *YÜHFD*, C. 18, S. 2, Y. 2021, ss. 1301-1339.
- ÇAMOĞLU, Ersin, *Kıymetli Evrak Hukukunun Temel İlkeleri*, İstanbul, Vedat Yayıncılık, 2020 (Temel İlkeler).
- ÇAMOĞLU, Ersin, “Kambiyo Senetlerinde Borçlunun Defileri (Savunmaları)”, *BATİDER*, C. 35, S. 3, Y. 2019, ss. 5-35.
- DEMİRKAPI, Ertan, *Kambiyo Senetlerinin Aval Yoluyla Temini*, İzmir, Güncel Yayınevi, 2005.
- DOĞAN, Özgür, *Kambiyo Senetlerinde Geçersizlik Defileri*, Ankara, Seçkin Yayınları 2020.
- DOMANIÇ, Hayri, *Kıymetli Evrak Hukuku*, İstanbul, Fakülteler Matbaası, 1960.

- EDGÜ, Ekrem, *Ticaret Hukuku III- Kıymetli Evrak*, Ankara, Sevinç Matbaası, 1969.
- ERTEKİN, Erol- KARATAŞ İzzet, *Uygulamada Ticarî Senetler*, 2. Bası, Ankara, Yetkin Yayınları, 1996.
- GÜRAL, Jale, "Kefalet Akdiyle Aval Arasındaki Fark ve Benzerlikler", *AÜHFĐ*, C. 8, S. 3, Y. 1951, s. 435-478.
- HELVACI, Mehmet, "Kambiyo Senetlerinde Defiler", *İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), İstanbul, 1985 (Tez).
- HELVACI, Mehmet, "Kambiyo Senetlerinde Defiler", *Prof. Dr. Hüseyin Ülgen'e Armağan, C. I*, İstanbul, 2007, ss. 647-703.
- HELVACI, Mehmet- AKSU ÖZKAN, Raziye, "Yargıtay İçtihadı Birleştirme Genel Kurul Kararı Işığında Avalde Eşin Rızasının Gerekliliğinin Değerlendirilmesi", *MÜHFAD*, C. 25, S. 2, Y. 2019, ss. 873-906.
- HONSELL, Heinrich, *Kurzkommentar Obligationenrecht*, Basel, Helbing Lichtenbahn Verlag, 2014.
- HONSELL, Heinrich- VOGT, Nedim Peter -WATTER, Rolf, *Basler Kommentar- Wertpapierrecht*, Basel, Helbing Lichtenbahn Verlag, 2012.
- HUECK, Alfred- CANARIS, Claus-Wilhelm, *Recht der Wertpapiere*, 12. Aufl., München, Verlag Vahlen, 1986.
- İMREGÜN, Oğuz, *Kıymetli Evrak Hukuku*, İstanbul, Filiz Kitapevi, 2007.
- KARAYALÇIN, Yaşar, *Ticaret Hukuku Dersleri II - Ticarî Senetler (Kambiyo Senetleri)*, 3. Bası, Ankara, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları, 1964.
- KAYA, Mustafa İsmail- TATLI, Burçak, *Ticaret Hukuku- II (Kıymetli Evrak Hukuku)*, 2. Bası, Ankara, Seçkin Yayınları, 2021.
- KAYIHAN, Şaban, *Kıymetli Evrak Hukuku*, 6. Bası, Ankara, Seçkin Yayınları, 2019.
- KENDİGELEN, Abuzer- KIRCA, İsmail, *Kıymetli Evrak Hukuku*, 6. Bası, İstanbul, Oniki Levha Yayıncılık, 2022.
- KINACIOĞLU, Naci, *Kıymetli Evrak Hukuku*, 4. Bası, Ankara, Gazi Büro Kitabevi, 1993.
- KREN KOSTKIEWICK, Jolanta vd., *Orell Füssli Kommentar- Schweizerisches Obligationenrecht*, 3. Aufl., Zürich, Orell Füssli Verlag, 2016.
- KUNTALP, Erden, "Teminat Kavramı, Teminat Türleri ve Bunlardan Doğan Sorumluluk", *Reha Poroy'a Armağan*, İstanbul 1995, ss. 263-299.
- ÖNAL, Merve, "Bonoda Senet Metninden Anlaşılan Defiler", *Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü*, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Mersin 2020.
- ÖZTAN, Bilge, *Medenî Hukukun Temel Kavramları*, 45. Bası, Ankara, Yetkin Yayıncılık, 2020.
- ÖZTAN, Fırat, *Kıymetli Evrak Hukuku*, 26. Bası, Ankara, Yetkin Yayıncılık, 2022.

- ÖZTAN, Fırat, "Ticari Senetlerde İmzaların İstiklali Prensibi", *BATİDER*, C. 10, S. 2, Y. 1979, ss. 391-396.
- POROY, Reha- TEKİNALP, Ünal, *Kıymetli Evrak Hukuku Esasları*, 23. Bası, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2019.
- PULAŞLI, Hasan, *Kıymetli Evrak Hukukunun Esasları*, 8. Bası, Ankara, Adalet Yayınevi, 2020.
- ROBERTO, Vito- TRÜEB, Hans Rudolf, *Handkommentar zum Schweizer Privatrecht - GmbH, Genossenschaft, Handelsregister und Wertpapiere (Art. 772-1186 OR) / Bucheffektengesetz*, 3. Aufl., Zürich, Schulthess Verlag, 2016.
- SENGİR, Turgut, *Aval Hukuku*, Ankara, Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları, 1967.
- SEZGİN HUYSAL, Ayşegül, "TBK Madde 603'ün Avale Uygulanabilirliği", *İMÜHFD*, C. 4, S. 2, Y. 2017, ss. 171-188.
- SÖNMEZ, Numan Sabit, *Kambiyo Senetlerinde Şahsî Defiler*, İstanbul, Oniki Levha Yayıncılık, 2019.
- STRANZ, Martin, *Wechselgesetz- Kommentar*, 14. Aufl., Berlin, De Gruyter Verlag, 1952.
- TEKİL, Fahiman, *Kıymetli Evrak Hukuku*, 2. Bası, İstanbul, Fakülteler Matbaası, 1994.
- TEOMAN, Ömer, "Bonoda Ödeme İçin İbrahim Keşideci Yerine Avaliste Yapılmasının Sonucu ve Sakat Bir Protestoya Dayanılarak Tahsil Edilen Masrafların Geri Verilmesi -Bir Mahkeme Kararı Üzerine Düşünceler-", [YasaHD 1979, C. II, S. 8, s. 1155-1159], *Tüm Makalelerim (1971-2001), Cilt I-II*, İstanbul 2012, ss. 423-428.
- TOROS, İrem, *Teori ve Uygulamada Aval*, Ankara, Seçkin Yayınları, 2019.
- TUNA, Ergun- GÖÇ GÜRBÜZ, Diğdem, *Ticaret Hukuku Prensipleri- Kıymetli Evrak*, İstanbul, Beta Yayıncılık, 2018.
- ÜLGEN, Hüseyin- HELVACI, Mehmet- KAYA, Arslan- NOMER ERTAN, Füsün, *Kıymetli Evrak Hukuku*, 14. Bası, İstanbul, Oniki Levha Yayıncılık, 2021.
- YILDIZ, Kübra, "Kambiyo Hukukuna Özgü Bir Kişisel Güvence Türü: Aval", *GÜHFD*, C. 2, S. 2, Y. 2018, ss. 483-516.